

<https://doi.org/10.19195/2082-8322.12.5>

Michał Grala

ORCID: 0000-0003-1596-063X

Uniwersytet Wrocławski

Analiza wątków narracyjnych głównego wydania programów informacyjnych TVP1, TVN i Polsatu po zamachu na Pawła Adamowicza

We współczesnej komunikacji w Polsce można wyróżnić dwa dominujące dyskursy. W zależności od przyjętej definicji — zarówno w kontekście niesionych znaczeń, jak i samego obszaru — nazwać je można różnie. Najczęściej stosowane określenia to: liberalny lub lewicowo-liberalny i konserwatywny lub konserwatywno-prawicowy. Większość badaczy zgodnie przypisuje im główną rolę w kształtowaniu rzeczywistości — można wśród nich wymienić choćby Niklasa Luhmanna czy Jonathana H. Turnera. W podział ten wpisuje się też koncepcja interakcjonizmu symbolicznego Ervinga Goffmana czy prace Roberta Mertona i Paula Lazarsfelda. Po obu stronach tego podziału występują media masowe, a analiza prezentowanych przez nie treści pozwoli ujawnić zajmowane przez media stanowisko i przynależność do jednego z dwóch głównych dyskursów.

Gilbert Shapiro i John Markoff zbadali najpopularniejsze definicje analizy zawartości i na tej podstawie wskazali jej pięć cech, które najczęściej powtarzały się w każdej z definicji: naukowość, systematyczność, obiektywizm, powtarzalność oraz istotność¹. Najpopularniejszą w polskiej literaturze przedmiotu definicję tego, czym jest analiza zawartości, zaproponował Walery Pisarek, określając ją jako zespół różnych technik systematycznego badania strumieni lub zbiorów przekazów, polegającego na możliwie

¹ G. Shapiro, J. Markoff, *A Matter of Definition*, [w:] *Text Analysis for the Social Sciences. Methods for Drawing Statistical Inferences from Texts and Transcripts*, red. C.W. Roberts, Mahwah-New Jersey 1997.

obiektywnym (w praktyce zwykle: intersubiektywnie zgodnym) wyróżnianiu i identyfikowaniu ich możliwie jednoznacznie skonkretyzowanych, formalnych lub treściowych, elementów oraz na możliwie precyzyjnym (w praktyce zwykle: ilościowym) szacowaniu rozkładu występowania tych elementów i na głównie porównawczym wnioskowaniu. Analiza taka przez poznanie zawartości przekazów ma zmierzać do poznania innych elementów i uwarunkowań procesu komunikacyjnego².

Analiza zawartości wydaje się więc dobrym narzędziem do wskazywania tego, na jakie treści stawiają media, opowiadając się po jednej lub drugiej stronie, a dobrym materiałem badawczym będzie wydarzenie dające wszystkim zainteresowanym stronom równy dostęp do informacji, bo sama ich selekcja stanowi część strategii budowania przekazu w danym dyskursie. Impulsem do śledzenia treści był zamach na Pawła Adamowicza, prezydenta Gdańska. Atak nastąpił 13 stycznia 2019 roku na Targu Węglowym w Gdańsku podczas 27. Finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Napastnik zranił prezydenta Adamowicza kilka minut po godzinie 20:00. Mediami, które rozważałem w kontekście analizy, były kanały telewizyjne największych stacji w kraju: TVP1, Polsatu i TVN. Naturalne wydaje się wybranie odpowiadających sobie elementów ramówki, postawiłem więc na główne wydanie programów informacyjnych wyżej wymienionych stacji: „Wiadomości” (TVP1), „Wydarzeń” (Polsat) i „Faktów” (TVN). Wybór ten był podyktowany popularnością wskazanych programów.

Tabela 1. Popularność programów informacyjnych TVN, TVP1 i Polsatu na podstawie danych Nielsen Audience Measurement (styczeń 2019)

	Procentowy udział w rynku	Całkowita liczba widzów (4+)
„Wiadomości” (TVP1)	19,94%	3 116 680
„Fakty” (TVN)	24,17%	3 636 684
„Wydarzenia” (Polsat)	16,56%	2 452 209

Źródło: <https://www.wirtualnemedial.pl/artykul/ogladalnosc-programow-informacyjnych-2019-rok-fakty-liderem-wiadomosci-do-gory> (dostęp: 13.07.2020).

Można przyjąć założenie, że programy te, jako swoje odpowiedniki, prezentują podobny poziom wykonania technicznego i pełnią zbliżoną funkcję w swoich stacjach telewizyjnych. Różnicującym elementem będzie budowanie określonego obrazu świata za pomocą języka. Przy założeniu rozdziału rzeczywistości na fizykalną (pierwszą) i opartą na wynegocjowanym społecznie systemie znaków będących jej odbiciem (drugą) istotnym elementem dla powyższej analizy staje się językowy obraz świata³. Dodając element ekonomiki mediów i osadzając dyskurs w kontekście ryn-

² W. Pisarek, *Analiza zawartości prasy*, Kraków 1983, s. 45.

³ J. Anusiewicz, A. Dąbrowska, M. Fleischer, *Językowy obraz świata i kultura. Projekt koncepcji badawczej*, „Język a Kultura” 13, 2000, s. 12.

kowym, jakkolwiek karkołomnym zadaniem się to wydaje, należy powiedzieć, że jest to element walki o publiczność będącą nośnikiem zasobów, o które konkurują stacje telewizyjne. Dyskurs rozumieć należy jako stopień zorganizowania języka w wypowiedź lub całość procesu komunikacji⁴. Warto więc nakreślić charakter analizowanych programów.

TVP1, Polsat, TVN — wszystkie te stacje zaczynają swoje główne wydania programu informacyjnego o podobnej godzinie. TVP1 rozpoczyna transmisję „Wiadomości” o godzinie 19:30, a sam program trwa około 30 minut. Polsat przedstawia „Wydarzenia” o 18:50 i trwają one około 25 minut, podobnie jak „Fakty”, które obejrzymy o godzinie 19:00. Wszystkie programy nadawane są przez cały tydzień. Długość „Wiadomości” TVP1 wynika z tego, że w programie występuje również dział poświęcony sportowi. Pozostałe stacje po zakończeniu swoich programów zapraszają do oddzielnych programów, które zaczynają się chwilę po nich. W obu przypadkach nazywają się one tak samo — „Sport”. Blok informacyjny kończy „Pogoda”. Te dwa ostatnie nie będą podlegały analizie. Pod koniec programów informacyjnych wszystkich stacji jesteśmy również zapraszani do zmiany kanału i obejrzenia rozwinięcia omówionych przed chwilą tematów. I tak: TVN zaprasza na TVN24 i TVN24 BIŚ, gdzie emitowane będą „Fakty po Faktach”, Polsat zachęca do przełączenia na Polsat News, aby obejrzeć „Więcej Wydarzeń” lub (w czwartki i piątki) program „Wydarzenia i Opinie”, a TVP1 zachęca do włączenia TVP Info i obejrzenia programu „Gość Wiadomości”. Każda stacja stara się zatem utrzymać widza jak najdłużej przy sobie lub w obrębie rodziny tych samych kanałów. Warto zauważyć, iż nie ma możliwości obejrzenia wszystkich wydań programów telewizyjnych. Czas emisji sprawia, że „Wydarzenia” i „Fakty” wykluczają się wzajemnie. Wiadomości nadawane są zaś po zakończeniu emisji obydwu programów prywatnych stacji. Oznacza to, że widz może obejrzeć w całości dwa wydania programu informacyjnego. Wybiera więc Polsat i TVP1 lub TVN i TVP1.

Sama budowa programu jest podobna, jednak można wskazać delikatne różnice. W mojej ocenie owe różnice nie wpływają na prezentowaną treść. Wszystkie stacje telewizyjne zaczynają od *intro*, które jest ujednoczone w obrębie poszczególnych programów i nie nawiązuje do treści prezentowanych później. To, co wyjątkowo rzuca się w oczy już we wstępie „Wiadomości”, to liczne elementy pomalowane w białoczerwone flagi. Pojawiły się one po liftingu studia, z którego nadawany jest program. Na zabieg odnowienia studia zdecydował się również TVN, jednak w znacznie mniejszym zakresie niż TVP1. Wstęp „Wydarzeń” Polsatu nie był zmieniany od jakiegoś czasu. Studio Polsatu wydaje się ponadto bardzo małe w porównaniu do tych, jakie wprowadzono u konkurencji. Pierwszym materiałem, jaki przedstawiają wydawcy programów, jest wstęp mający różny charakter. Polsat oferuje swoim widzom skrót wszystkich wiadomości, przedstawionych w na tyle zgrabny sposób, że jeśli kogoś interesuje wyłącznie taka dawka informacji, to nie musi oglądać pozostałej części

⁴ R. Grzegorzczkova, *Wstęp do językoznawstwa*, Warszawa 2008, s. 40.

programu. Widzowie TVP1 nie dowiedzą się przed programem, o czym będzie aktualne wydanie wiadomości. „Fakty” (TVN) wyświetlają za to duże obrazy wskazujące na to, jakie tematy będą podejmowane w programie. TVP1 i TVN informują widzów w trakcie programów, o czym dowiedzą się oni w ciągu najbliższych kilku minut.

Choć zespół prezenterów „Wiadomości” składa się z pięciu osób (cztery kobiety, jeden mężczyzna), to jednak przez to, że emitowane są one kilka razy dziennie (każde wydanie prowadzi inna osoba), o godzinie 19:30 możemy zazwyczaj zobaczyć tylko dwójkę z nich. „Fakty” za to prezentowane są przez czwórkę prezenterów (dwie kobiety, dwóch mężczyzn), którzy regularnie prowadzą wydania programu informacyjnego. „Wydarzenia” to zespół czterech prezenterów (dwie kobiety, dwóch mężczyzn), którzy zmieniają się w zależności od tego, czy program nadawany jest w weekend, czy w tygodniu. Prezenterzy wszystkich stacji nie różnią się zbytnio swoim ubiorem, zachowując konwencję. Wydaje się, że pod tym względem najbardziej progresywne są „Fakty”. Wprowadzenie koloru i dyskretnych ozdób renegecuje atrybut prezentera, jakim jest strój formalny. Panowie występują w garniturach, a Panie w marynarkach lub sukienkach. Można zauważyć, że prezenterki „Wiadomości” ubrane są najbardziej konserwatywnie, a ich stroje nie mają wielu wyróżniających się elementów.

W zależności od danego wydania „Wiadomości” (TVP1) mamy inaczej przygotowane biurko prezentera. Prezenterzy inaczej również poruszają się po studiu. Programy nadawane przez TVP1 są dynamiczne. Mimo tego, że prezenter zaczyna na siedząco, a na jego biurku znajduje się tylko kartka i długopis, to w trakcie programu zdarza się, że staje on przed biurkiem, aby zaprezentować trójwymiarową animację wykorzystującą rozszerzoną rzeczywistość (*augmented reality*). Prezenter staje też na środku studia, gdy prezentowane są wyniki badań w postaci wykresów czy innych form wizualizacji. Do niedawna w TVP1 jako wyposażenia studia używano szklanki pochodzącej z sieci Ikea. Stała tam ona również w momencie, gdy krytykowano firmę za zwolnienie pracownika prezentującego swoje religijne przekonania. Po emisji tego materiału szklanka więcej nie pojawiła się na wizji. Elementem często wykorzystywanym przez TVP1 jest technologia *augmented reality*, która umożliwia tworzenie w studiu realistycznych wizualizacji obiektów. Zdarza się jednak, że prezentowane grafiki 3D są niskiej jakości. Raz zaprezentowano też gotowy obiekt z Internetu bez podania jego źródła w napisach końcowych. Prezenter niebiesko-żółtego studia „Faktów” ma do dyspozycji myszkę i klawiaturę i przez cały program nie rusza się z biurka. Podobnie ma to miejsce w biało-czerwonym studiu „Wydarzeń”, w którym prezenter siedzi, a przed nim znajdują się klawiatura, myszka, kartka oraz długopis. W przypadku Polsatu dość często zdarza się, że mikrofon prezentera wyłapuje szelest kartek, co może stwarzać wrażenie braku profesjonalizmu.

Każda stacja inaczej zapowiada materiał, który ma być zaraz wyemitowany. Za prezenterem Polsatu wyświetlony jest duży obraz zjawiający materiał, który przechodzi w animację znaną ze wstępu „Wydarzeń”. TVN za pomocą małego obrazka i krótkiego podpisu przedstawia widzowi, co go zaraz czeka. „Wiadomości” tytuły

kolejnych newsów podają na pasku. Widz TVP1 nie zobaczy żadnej grafiki przedstawiającej nadchodzący materiał wideo. Przeczytać za to może długi podpis pojawiający się pod prezydentem. Jego wydźwięk jest zazwyczaj nacechowany emocjonalnie. Sama treść często komentowana jest potem w innych mediach, a tytuły nadawane kolejnym materiałom zyskały przydomek „pasków grozy”. Co ciekawe, wydaje się, że prezydent TVP1 kładą akcent na mimikę. Często prowadząca program osoba uśmiecha się lub potakuje głową czy marszczy brwi w wyrazie zdziwienia. Prezentator tym samym łamie zasadę, która nakazuje oddzielać informację od komentarza. Zamiast neutralnego, wręcz przezroczystego podawania informacji mamy (jako widzowie) wyraźny, choć ulotny, sygnał o tym, jak należy odczytywać materiał.

Prezentacja materiałów przygotowanych przez zespoły poszczególnych programów informacyjnych jest zbliżona, ale nie jednakowa. Zauważyć tutaj można drobne niuanse pomiędzy nimi, na które widz nawet nie musi zwrócić uwagi. W przypadku Polsatu i TVP1 mamy ustandaryzowane elementy tekstowe pojawiające się na materiale. Źródło zawsze wygląda tak samo, podczas gdy w TVN materiały dziennikarzy znajdują się w różnych miejscach i są pisane inną czcionką. TVN najczęściej robi też błędy czy literówki w takich informacjach. To może wskazywać na pośpiech lub niedbałość. Podczas analizy materiału kilka razy zauważyłem błędnie podane źródło, na przykład „Tweeter.pl” zamiast „Twitter.com”. Z drugiej strony TVN wypada najlepiej, jeśli chodzi o wycinanie wszelkich przestojów w wypowiedziach swoich rozmówców, podczas gdy na innych stacjach jesteśmy częściej skazani na słuchanie przerw w chwilach przemyśleń rozmówców, co może niektórych drażnić.

Widzowie lubiący statystyki najwięcej znajdują ich w „Faktach” i „Wiadomościach”, ponieważ stacje emitujące te programy wyjątkowo często prezentują dane w formie tabel czy wykresów. Oficjalnie wszystkie stacje stawiają na pluralizm polityczny. Jednak wyniki analizy pozwalają dostrzec wyraźną sympatię w stosunku do konkretnych graczy sceny politycznej. Wiadomości emitowane przez TVP1 są prowadzone w tak zręczny sposób, aby nawet tematy, które są negatywne dla partii rządzącej, przedstawić w pozytywnym dla niej świetle. Często twórcy materiału obwiniają opozycję lub zestawiają potknięcia rządu ze sposobem rządzenia opozycji. TVN przyjmuje pozycję poparcia opozycji i krytycznie odnosi się do ekipy rządzącej. Polsat zdaje się być najbardziej wyważony pod względem treści, często starając się przedstawić dany temat z kilku stron i nie wyrażać opinii. Zdaje się być to doceniane przez widzów, ponieważ według badania IBRS ze stycznia 2019 roku dla „Rzeczpospolitej” „Wydarzenia” są liderem, jeśli chodzi o rzetelność programów informacyjnych. Tuż za nimi są „Fakty”, a „Wiadomości” są przez wielu oceniane najgorzej.

Podczas oglądania wszystkich wydań programów informacyjnych zauważyłem, że narracja budowana przez dziennikarzy nie zawsze przystaje do rzeczywistości. Podczas emisji newsa o maksymalnych cenach paliw autorzy wyświetlają grafikę pokazującą górne stawki, jakie trzeba zapłacić za litr benzyny, a chwilę później robią wywiady z kierowcami stojącymi obok dystrybutorów, na których wyraźnie widać ceny wyższe niż te pokazane na

wizualizacji. TVN inaczej podchodzi do tego zagadnienia, kończąc zazwyczaj swoje wiadomości humorystycznym materiałem. Materiał emitowany przez media elektroniczne, mający jednocześnie informować i bawić, to tzw. *infotainment*. Określenie to jest zbitką angielskich słów *information* (informacja) oraz *entertainment* (rozrywka) i odnosi się do przekazywania wiadomości w sposób, który rozmywa granicę pomiędzy dziennikarstwem i rozrywką⁵. Polsat z kolei często skupia się na relacjach z mniejszych miejscowości i wsi, pokazując problemy żyjących tam społeczności.

Wszystkie stacje w materiałach prezentują linki do swoich stron internetowych. W przypadku TVN i TVP1 informacje o adresach stron internetowych pojawiają się tylko kilka razy podczas programów, a w przypadku Polsatu odnośnik widzimy pod każdym podpisem danego rozmówcy. Mimo to Polsat wypada najsłabiej, jeśli chodzi o liczbę wejść na stronę internetową. Wynik TVP1 jest tylko trochę lepszy. TVN ze swoim TVN24.pl dominuje za to w polskiej sieci, osiągając rewelacyjne wyniki wejść.

Wszystkie stacje telewizyjne w inny sposób kończą swoje wydania. W przypadku Polsatu zakończenie zaczyna się w momencie zapowiadania kolejnego programu, do którego prezenter zaprasza. Na ekranie przewijają się wtedy nazwiska wszystkich realizatorów wydania, które można z łatwością przeczytać. TVN tuż po tym, jak gaśnie światło nad prezenterem, wyświetla planszę, z której dowiadujemy się, kto jest autorem „Faktów” (choć nie pojawiają się tam dziennikarze). TVP1 po krótkiej rozmowie z gościem, której dalszy ciąg można obejrzeć w TVP Info, prezentuje kontakt do studia, ale nie mamy możliwości zapoznania się z autorami wydania. Zbiorczo określani są oni jako „Zespół Wiadomości”.

Podsumowując rozważania dotyczące charakteru poszczególnych programów, można powiedzieć, że każda z trzech stacji ma inny styl. TVP1 ewidentnie stawia na emocje i nowoczesne rozwiązania. „Wiadomości” niemalże otwarcie popierają partię rządzącą. „Fakty” są w pewnym stopniu ich przeciwieństwem. Autorzy popierają opozycję, ale mimo w miarę nowego studia nie mają takich ciekawych możliwości prezentowania treści. Nie stawiają również tak bardzo na emocje. „Wydarzenia” oferują treści wypadające najlepiej pod względem rzetelności, ale za to sposób ich przedstawiania może być uznawany za mniej atrakcyjny wizualnie.

Naszkiecowanie obrazu poszczególnych programów informacyjnych pozwala wyobrazić sobie ich techniczną stronę oraz sposób prezentowania treści. Aby jednak odnieść się do tego, o czym mówią i jakimi kategoriami budują dyskurs, należy zbadać treść. W kontekście narracyjnym każda stacja telewizyjna prezentuje obraz rzeczywistości za pomocą słów. Równie skutecznym narzędziem co słowo jest wybór tematu. Selekcja i kierowanie uwagi w określone strony wskazują, na co należy patrzeć, a komentarz dziennikarzy, publicystów i ekspertów odpowiada na pytanie, jak to interpretować. Podstawą niniejszej analizy będzie więc wydarzenie, do którego wszystkie

⁵ J. Golinowski, *Infotainment jako narzędzie formatowania społeczeństwa w warunkach medialnej demokracji*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2012, nr 2, s. 117.

stacje miały dostęp, wydarzenie publiczne, będące zbiegiem okoliczności, wypadkiem — co, jak się wydaje, odbiera mediom możliwość kreacji tematu. Wydarzeniem tym był zamach na Pawła Adamowicza, prezydenta Gdańska. W dniu 13 stycznia 2019 roku odbywał się Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. W Gdańsku na Targu Węglowym, tuż przed godziną 20:00 na scenę wtargnął Stefan W. Podbiegł do mającego przemawiać prezydenta Gdańska i pchnął go trzy razy nożem. Napastnik przez mikrofon powiedział: „Halo! Halo! Nazywam się Stefan W. [...] Siedziałem niewinny w więzieniu. Siedziałem niewinny w więzieniu. Platforma Obywatelska mnie torturowała. Dlatego właśnie zginął Adamowicz”.

Stefan W. został obezwładniony przez pracownika technicznego i przekazany ochronie. Paweł Adamowicz w ciężkim stanie został przewieziony do Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego w Gdańsku, gdzie był operowany. Około godziny 2:25 przed szpitalem zorganizowany został briefing prasowy. Poinformowano, że pacjent żyje. Przed godziną 15:00 następnego dnia minister zdrowia Łukasz Szumowski przekazał wiadomość o śmierci Pawła Adamowicza.

Zajście miało miejsce na oczach kamer, a wydarzenie, podczas którego do niego doszło, było publiczne, dlatego jasne było, że każda ze stacji poda tę informację. Wybrałem okres od ataku do następnego dnia po pogrzebie. Ponieważ główne wydanie programu informacyjnego zaplanowane jest w okolicach 19:00, oczywiste było, że pierwsze pełne wersje programów informacyjnych pojawią się 14 stycznia. Komentarze po uroczystości pogrzebowej, która jest aktem symbolicznym w ujęciu kulturowym, zamykają okres w dniu 20 stycznia.

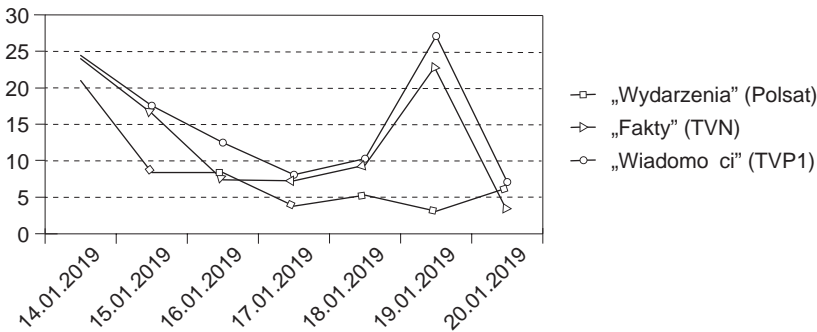
Pierwszą daną, której warto się przyjrzeć, jest udział informacji bezpośrednio związanych ze śmiercią Pawła Adamowicza w programach informacyjnych TVN, TVP1 i Polsatu.

Tabela 2. Udział informacji związanych ze śmiercią Pawła Adamowicza w programach informacyjnych TVN, TVP1 i Polsatu (w minutach i sekundach)

	14.01. 2019	15.01. 2019	16.01. 2019	17.01. 2019	18.01. 2019	19.01. 2019	20.01. 2019
„Wiadomości” (TVP1)	21:00	8:40	8:40	3:80	5:30	3:10	6:30
„Fakty” (TVN)	24:00	16:52	7:40	7:27	9:41	23:14	3:10
„Wydarzenia” (Polsat)	24:45	17:56	12:50	8:10	10:30	27:10	7:10

Źródło: opracowanie własne.

Zbieżności i rozbieżności w tym względzie pokazuje wykres 1.

Wykres 1. Udział informacji związanych ze śmiercią Pawła Adamowicza w programach informacyjnych TVN, TVP1 i Polsatu (w minutach i sekundach)

Źródło: opracowanie własne.

Oczywiście można podnieść argument, że czas poświęcony na omówienie danego wydarzenia nie jest miernikiem dokładnym i adekwatnym. Długość trwania programów informacyjnych w tym czasie była różna i została przedstawiona w tabeli 3.

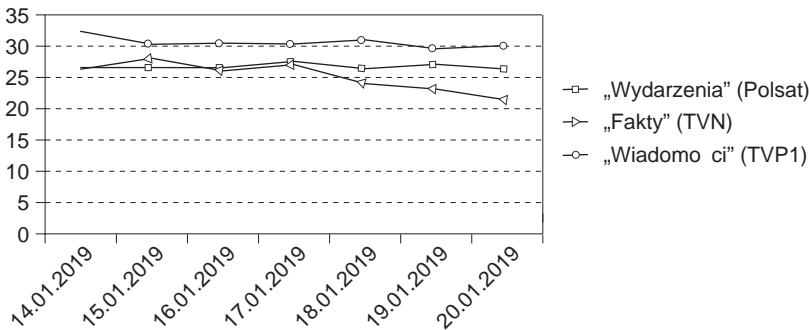
Tabela 3. Długość trwania programów informacyjnych TVN, TVP1 i Polsatu (w minutach i sekundach)

	14.01. 2019	15.01. 2019	16.01. 2019	17.01. 2019	18.01. 2019	19.01. 2019	20.01. 2019
„Wiadomości” (TVP1)	32:37	30:30	30:48	30:35	31:01	29:59	30:10
„Fakty” (TVN)	26:32	28:07	26:05	27:05	24:01	23:14	21:38
„Wydarzenia” (Polsat)	26:58	26:58	26:56	27:57	26:40	27:10	26:33

Źródło: opracowanie własne.

Graficzna reprezentacja (wykres 2) danych pozwala zaobserwować zmiany długości trwania programów informacyjnych TVN, TVP1 i Polsatu w obserwowanym okresie.

Jak widać, długość relacji poświęconej wydarzeniu przez poszczególne stacje telewizyjne znacznie się różni. Już na tym etapie można formułować wnioski, że selekcja informacji różnicuje stacje. Sprawa śmierci Pawła Adamowicza znacznie mocniej angażuje TVN i Polsat. Polityk i prezydent miasta Gdańska związany był z opozycją. Zamachowiec po ataku odwoływał się do działań Platformy Obywatelskiej. TVP1, będąc stacją kontrolowaną przez Jacka Kurskiego, starała się ten fakt wyciszyć. Widać, że tylko jednego dnia (16 stycznia) stacje zbliżają się do siebie, jeśli chodzi o ilość prezentowanych informacji. Największe różnice widać 19 stycznia. TVP1 próbuje

Wykres 2. Długość trwania programów informacyjnych TVN, TVP1 i Polsatu (w minutach i sekundach)

Źródło: opracowanie własne.

wyciszać informację. Co ciekawe, Polsat, który w czasie badania wydawał się stacją najbardziej obiektywną, dość aktywnie włączył się w relacjonowanie wydarzenia. Być może zadziałała tu zasada *bad news is good news*. Osobną kwestią są kategorie, jakimi posługują się stacje w budowaniu narracji. Owe kategorie zostały stworzone *a posteriori* w oparciu o analizę materiału wideo oraz komentarzy, po które sięgały poszczególne stacje. Niektóre z kategorii były na tyle uniwersalne, że dało się je odnaleźć w całym okresie analizy, inne były charakterystyczne dla danego dnia czy etapu relacji. W programach udało się wyłonić następujące kategorie:

1) Szczegóły zamachu — wszystkie materiały odnoszące się bezpośrednio do ataku na Pawła Adamowicza 13 stycznia 2019 roku. W skład tej kategorii wchodzi rekonstrukcje, animacje, opinie biegłych o organizacji przestrzeni. Kategoria ta zawiera materiały, z których większość to informacja. Komentarze zwykle odnoszą się do „fizycznej” strony zamachu.

2) Retrospekcje — kategoria zbierająca materiały nakreślające sylwetkę Pawła Adamowicza. Kontekst w tej kategorii jest różny (P. Adamowicz jako prezydent, P. Adamowicz jako mąż i ojciec, P. Adamowicz jako samorządowiec itp.). Zwykle dostosowane są do tematu dnia lub stosowane jako uzupełnienie innych materiałów. O ich kształcie decyduje kontekst.

3) Szukanie winnego — kategoria, w której dziennikarze i eksperci kierują uwagę widzów na określone osoby, instytucje, obszary. Materiał oparty na opiniach i selektywnej informacji.

4) Mowa nienawiści — jako jednego z winnych udało się wskazać autorów mowy nienawiści. Ta zaś stała się przedmiotem debaty w kontekście motywacji zamachowca. To kategoria blisko spokrewniona z „szukaniem winnego”, jednak reprezentowana tak mocno, że stanowi odrębny zbiór.

5) Poruszenie w narodzie — kategoria, która zbiera wszystkie materiały dziennikarskie pokazujące elementy konsolidacji społeczeństwa, masowe wiece, reakcje ulicy. W materiale znajdują się: ustawianie zniczy, marsze, protesty, msze, sondy uliczne,

relacje z uroczystości. Wszelkie manifestacje smutku, żalu, złości i wszystkich innych emocji w kontekście masowym.

6) Uroczystości — kategoria, która zawiera w sobie wszelkiego rodzaju opisy, przygotowania i relacje z oficjalnych uroczystości. Te materiały przybierają postać relacji opartej na informacji, nie zaś na komentarzu.

7) Informacje pobocznie — kategoria, w której znajdują się informacje pośrednio związane z wydarzeniem, pozostające jednak z nim w ścisłej relacji, na przykład: szczegóły prawne, komentarze polityków dotyczące relacji rząd–opozycja itp.

Tabela 4. Ilościowy udział materiałów zakwalifikowanych do poszczególnych kategorii narracji o pogrzebie P. Adamowicza na antenie TVN, TVP1 i Polsatu

	Polsat	TVN	TVP1
Retrospektywa	3	2	3
Poruszenie w narodzie	12	4	1
Uroczystości pogrzebowe	4	4	4
Informacje poboczne	3	1	6
Mowa nienawiści	5	8	1
Szukanie winnego	1	2	8
Szczegóły zamachu	1	2	3

Źródło: opracowanie własne.

Warto zwrócić uwagę na dwa aspekty. W kategoriach „szukanie winnego” i „mowa nienawiści” TVP1 przyjmuje zupełnie odmienną narrację. TVN i Polsat w większości prezentują materiały oparte o wypowiedzi polityków i działaczy PiS oraz środowisk związanych z prawicą. Pojawiają się polityczne akty zgonu wystawione przez Młodzież Wszechpolską. Twórcy tej kategorii materiałów przypominają też wieszanie na szubienicach zdjęć posłów opozycji. TVP1 zaś przypomina wypowiedzi Radosława Sikorskiego, posła PO: „Jeszcze jedna bitwa, dorżniemy watahy. Donku, Panie marszałku, liczymy na Pana!”, a także wypowiedzi Jerzego Owsiaaka będące komentarzem w sporze z Krystyną Pawłowicz.

Z kolei w kategorii „informacje poboczne” znajdziemy szeroki opis sprawności państwa oraz jego aparatu. Dziennikarze stacji TVP1 mocno akcentują także postać samego zamachowca, ukazując go jako człowieka psychicznie chorego i oderwanego od rzeczywistości. TVN przyjmuje w tym kontekście narrację szukania winnych, którzy „zainspirowali” Stefana W.

Podsumowując, można powiedzieć, że tragedia spowodowana zamachem na P. Adamowicza stała się ważnym elementem programów informacyjnych w styczniu 2019 roku. TVP1 od początku poświęcała wydarzeniu mniej uwagi, a nawet marginalizowała je. TVN i Polsat ukazują szerszy kontekst zamachu, osadzając go w poli-

tycznej rzeczywistości, w której zamachowiec jest ostatnim ogniwem spirali mowy nienawiści. TVP1 zaś kieruje wzrok widza na doraźne działania organizatora, Stefana W. czy WOŚP. Stronniczość przekazu związana jest ściśle z linią polityczną prezentowaną przez poszczególne stacje telewizyjne, a główne wydanie programu informacyjnego staje się soczewką skupiającą przyjętą narrację.

Bibliografia

- Anusiewicz J., Dąbrowska A., Fleischer M., *Językowy obraz świata i kultura. Projekt koncepcji badawczej*, „Język a Kultura” 13, 2000.
- Golinowski J., *Infotainment jako narzędzie formatowania społeczeństwa w warunkach medialnej demokracji*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2012, nr 2.
- Grzegorzczkowska R., *Wstęp do językoznawstwa*, Warszawa 2008.
- Pisarek W., *Analiza zawartości prasy*, Kraków 1983.
- Shapiro G., Markoff J., *A Matter of Definition*, [w:] *Text Analysis for the Social Sciences. Methods for Drawing Statistical Inferences from Texts and Transcripts*, red. C.W. Roberts, Mahwah-New Jersey 1997.

Analysis of narrative threads of the main issues of TVP1, TVN and Polsat after the assassination of P. Adamowicz

Summary

Analysis of media reports after the attack and death of the president of the city of Gdańsk. The material is broadcasts created by the three largest television stations in Poland. The material analyzed is based on the following week's major editions of news programs. Despite the declared political pluralism, the analysis of the material allows us to indicate the ideological deviation of the stations. An extreme situation, which is the attempt on the life of a public person, just like a lens, emphasizes the differences between government and private media.

Keywords: media, news program, content analysis, assassination of Paweł Adamowicz